

SPOMENICA VSEDRŽAVNE KONFERENCE ZVEZE SINDIKATOV JUGOSLAVIJE SVETOVNI SINDIKALNI FEDERACIJI IN DEMOKRATIČNI JAVNOSTI SVETA

Svetovna sindikalna federacija ne sme zaigrati zaupanja in simpatij mednarodnega delavskega razreda

Vsodržavna konferenca Zveze sindikatov Jugoslavije, sestavljena iz 494 izvoljenih delegatov, ki predstavljajo sindikalne organizacije v državi, je izdala na svojem zasedanju, ki je trajalo od 15. do 16. aprila 1950 v Beogradu, soglasno tole spomenico izvršnemu odboru, nacionalnim centralam in mednarodnim strokovnim zvezam SSF, vsem sindikalnim organizacijam in delavcem na svetu.

Vsodržavna konferenca Zveze sindikatov Jugoslavije je proučila sklep tajništva Svetovne sindikalne federacije o prekinitvi stikov s tov. Djuro Salajem, predsednikom Centralnega odbora Zveze sindikatov Jugoslavije in članom izvršnega odbora Svetovne sindikalne federacije, kakor tudi predloge za izključitev tovariša Djura Salaja iz izvršnega odbora Svetovne sindikalne federacije in izročitev v preiskavo tovarišev Ivana Boževića, Miše Pavičevića in Marijana Vrode (članov in namestnikov v centralnem svetu Svetovne sindikalne federacije).

Vsodržavna konferenca Zveze sindikatov Jugoslavije ugotavlja, da se je tajništvo Svetovne sindikalne federacije, namesto da bi razvijalo mednarodno solidarnost delavskega razreda ter delalo za uvrstitve miru in obrambo nacionalne neodvisnosti in svobodni razvoj vseh narodov sveta, odkrito postavilo v službo voditeljev Sovjetske zveze, ki zasleduje politiko pritiska proti Jugoslaviji, preračunano na uničenje suverenosti in nacionalne neodvisnosti Federativne ljudske republike Jugoslavije.

Vsodržavna sindikalna konferenca tudi ugotavlja, da je tajništvo o prekinitvi stikov s tovarišem Salajem ne le, da nima nobene podlage v statutu, marveč nasprotuje besedilu in duhu statuta ter programa Svetovne sindikalne federacije.

Tovariš Salaj je eden ustanoviteljev Svetovne sindikalne federacije, ki je bil na prvem in drugem kongresu Svetovne sindikalne federacije izvoljen za člana izvršnega odbora Svetovne sindikalne federacije. Tajništvo nima nobene pravice razveljavljati sklep kongresa, najvišjega vodilnega organa Svetovne sindikalne federacije. Zato pomeni njegov sklep čisto navadno samovoljo in teptanje statuta, na katerem je zasnovana celotna delavnost Svetovne sindikalne federacije.

Sklep tajništva pomeni, tudi grobo kršitev avtonomije sestavnih nacionalnih organizacij, ki je zajamčena s statutom Svetovne sindikalne federacije. Vsesplošna sindikalna konferenca pripomni, da je tovariš Salaj na čelu Zveze sindikatov Jugoslavije od njene ustanovitve leta 1945. z voljo in zaupanjem

delavskega razreda Jugoslavije. Vsesplošna konferenca meni, da so sindikalno organizirani delavci Jugoslavije, ne pa tajništvo SSF, edino poklicani izbirati svoje vodstvo in odločati, kdo bo predstavil Zvezo sindikatov Jugoslavije v Svetovni sindikalni federaciji in mednarodnem sindikalnem gibanju.

Vsodržavna sindikalna konferenca Jugoslavije ugotavlja, da je izjava tajništva Svetovne sindikalne federacije o tem, češ da prekinitve stikov s tovarišem Salajem ni naperjena proti sindikalnemu gibanju in delavskemu razredu Jugoslavije — dejansko licemeren in demagoški poskus, da se presepri mednarodni proletariati in delavski razred Jugoslavije o nekaki ločenosti vodstva od sindikalnih organizacij Jugoslavije. Zato vsesplošna sindikalna konferenca enodušno ugotavlja, da je prekinitve stikov s tovarišem Salajem dejansko prekinitve stikov z Zvezo sindikatov Jugoslavije in da je to direkten napad na vse sindikalne organizacije ter celotni delavski razred Federativne ljudske republike Jugoslavije.

Vsodržavna sindikalna konferenca ugotavlja, da je bilo pred sklepom tajništva SSF mnogo napadov voditeljev SSF in nekaterih sestavnih nacionalnih organizacij na jugoslovanske sindikate. Tajništvo SSF ni ničesar ukrenilo proti obrekovalnim napadom voditeljev, ki so pod vplivom Informbiroja, niti se ni zavzelo, da bi se jugoslovanskim delegatom omogočila navzočnost na ustanovnih konferencah mednarodnih zvez sindikatov, ki so bile v vzhodnoevropskih državah (v Soški, Bukarešti, Varšavi in Budimpešti) in v sovjetski okupacijski coni Nemčije (v Berlinu). V obrekovalni kampanji proti jugoslovanskim sindikatom je sodeloval tudi sam predsednik SSF Giuseppe Di Vittorio. V navzočnosti uradnih delegatov SSF so na ustanovnih konferencah mednarodnih zvez sindikatov, na katerih je bila onemogočena udeležba jugoslovanskim delegatom, obrekovali jugoslovanske sindikate kot fašistične, nesvobodne itd., njihovo vodstvo pa so nazivali agente gestapa, hlapce imperializma itd. Ob navzočnosti delegatov SSF so bili sabrirani na konferencah sindikalnih organizacij, ki so pod vplivom Informbiroja, predlogi o izključitvi jugoslovanskih sindikatov iz SSF, kar bi vse moralo služiti kot argumentacija za sklep tajništva SSF o prekinitvi stikov z Zvezo sindikatov Jugoslavije.

Medtem je Zveza sindikatov Jugoslavije brezuspešno zahtevala zaščito pri Svetovni sindikalni federaciji. Vodstvo jugoslovanskih sindikatov je signaliziralo v svojih pismih, spomenici in apelu mednarodnemu sindikalnemu gibanju nevar-

nost, da bi se tudi Svetovna sindikalna federacija angažirala v napadalni kampanji proti socialistični Jugoslaviji in njenim sindikalnim organizacijam. Vsi ti poskusi so bili brezuspešni, ker se je tajništvo SSF udinjalo Informbiroju ter postalo orožje v borbi, ki jo vodi vodstvo ZSSR proti socialistični Jugoslaviji, da bi ji vsilili diktat in neenakopravne odnose.

Vsodržavna sindikalna konferenca smatra za svojo dolžnost, da razloži vsem sestavnim organizacijam SSF in postavi pred obličje mednarodnega proletariata in celotne demokratične javnosti resnico o pravem bistvu in posledicah napada na jugoslovanske sindikate s strani nekaterih voditeljev SSF. Konferenca želi opozoriti in alarmirati na nevarnost, ki grozi enotnosti razrednega mednarodnega sindikalnega gibanja od take politike vodstva SSF, kakršna se zlasti kaže na zunaj v protijugoslovanski kampanji. Ko opozarja na smotro in značaj Zveze sindikatov Jugoslavije in na njeno dosledno internacionalistično delavnost ter navaja v prilogi poglavitne podatke o tistih ljudeh, ki so na vodilnih mestih v jugoslovanskih sindikatih, želi vsesplošna sindikalna konferenca, da se enkrat poudari pred mednarodnim sindikalnim gibanjem in svetovno demokratično javnostjo resnico o jugoslovanskih sindikatih ter opozori na nevarnost, ki jo predstavlja današnja politika SSF za enotnost in interese mednarodnega proletariata.

L

Zveza sindikatov Jugoslavije, enotna sindikalna razredna organizacija, ki zajema približno 90% delavcev in nameštencev Jugoslavije, je bila organizirana že med vojno proti fašističnim okupatorjem januarja 1945 in je nadaljevanje revolucionarnega razrednega sindikalnega gibanja, ki se je borilo v predvojni kapitalistični Jugoslaviji ob težkih polgelnih pogojih za osvoboditev delavskega razreda izpod kapitalističnega jarma. Zmagajo jugoslovanskega ljudstva v osvobodilni vojni in ljudski revoluciji pod vodstvom Komunistične partije je bila zrušena oblast buržoazije in veleposelstnikov ter organizirana država ljudske demokracije. Izvedena je bila razširitev izkoriščevalcev in uvedena družbena lastnina nad proizvodnimi sredstvi na področju industrije, prometa, bančništva in trgovine. 1. januarja 1947 je začela Jugoslavija uresničevati petletni plan razvoja narodnega gospodarstva zaradi socialistične zgraditve države.

Nalogo Zveze sindikatov Jugoslavije ustrežajo značaju in smotrom sindikatov (Nadaljevanje na 2. strani.)

IZ DANAŠNJE ŠTEVILKE:

Spomenica vsedržavne konference Zveze sindikatov Jugoslavije Svetovni sindikalni federaciji in demokratični javnosti sveta
Angloameriška vojaška uprava v Trstu zapostavlja razvoj slovenske kulture
V ljubljanski okolici niso pregledali vseh zemljišč — Med novimi knjigami in revijami

Uradni rezultati volitev v koprskem okraju

Osrednja volivna komisija v jugoslovanski coni STO je objavila dokončne rezultate volitev za okrajne ljudske odbore v jugoslovanski coni STO za koprski okraj. Od 27.996 vpisanih volivcev je prišlo voliti 24.292 ali 86,77%. Od tega števila je glasovalo 21.464 volivcev ali 88,36 odstotka, za socialistično stranko STO 414 volivcev ali 1,7%, za krščanske socialiste 278 volivcev ali 1,14%, 8% volivnih listov pa je bilo neveljavnih. Od 84,9% volivcev, kolikor jih je glasovalo v mestu Kopru, je 81,4% glasovalo za Slovensko-italijansko ljudsko fronto, 0,93% za socialistično stranko in 1,37% za krščanske socialiste.

V Izoli je glasovalo 78,03% vpisanih volivcev, za Slovensko-italijansko ljudsko fronto je glasovalo 87,09%, za krščanske socialiste pa 0,85%. Socialisti niso dobili niti enega glasu.

V Piranu je glasovalo 75,44% vpisanih volivcev. Od tega števila 90,85% za ljudsko fronto in 2,88% za socialiste. Krščanski socialisti niso dobili nobenega glasu.

V vaseh Česari in Dekani so prišli voliti vsi vpisani volivci, ka so v celoti glasovali za kandidate Slovensko-italijanske ljudske fronte.

Dokončni izidi volitev za bujski okraj še niso znani. (Tanjug.)

Odločen odgovor istrskega ljudstva

Malo tako pomembnih zmag in velikih praznikov je ljudstvo istrskega okrožja doživelo od osvoboditve sem, kakor na upravnih volitvah minule nedelje. Volitev v okrajne odbore se je udeležilo v koprskem okraju 86,77%, v bujskem povprečno 97% volivcev. Dejstvo, da je ogromna večina volivcev glasovala za Slovensko-italijansko ljudsko fronto — v koprskem okraju 88,36%, v bujskem okraju 92% — najbolj prepričljivo kaže zaupanje, ki ga imajo Slovenci, Italijani in Hrvti do ljudske oblasti — glavne pridobitve narodnoosvobodilne borbe.

Ta mogočni uspeh ni nikogar presenetil. Številni industrijski objekti, povečanje njihove storilnosti, nove šole in zadružni domovi, obnova cest, pristaniških naprav, vasi ali stanovanjskih hiš, agrarna reforma in ukinitvev srednjeveškega kolonata, odprava brezposelnosti in socialne bede, konec nacionalne neenakopravnosti in novo obdobje bratskih odnosov med tremi narodi, ki tu žive itd. — to so rezultati dela ljudske oblasti. To je bil najboljši temelj velikih uspehov, ki jih je dosegla Slovensko-italijanska ljudska fronta na nedeljskih volitvah.

Prav v tem leže tudi vzroki absolutnega neuspeha in poloma ostalih dveh političnih skupin, tako v predvolivni kampanji, kakor tudi v nedeljo na volitvah. Saj je v koprskem okraju za tako imenovano socialistično stranko glasovalo samo 414 volivcev, za krščanske socialiste pa komaj 278 volivcev.

Rezultati upravnih volitev v istrskem okrožju pa so še posebej važni z ozirom na okolnosti, v katerih se je vodila celotna predvolivna kampanja. Težko je najti primer takšne koncentracije in z vsemi dopustnimi in nedopustnimi sredstvi vodene kampanje, kakršna se je v zadnjih tednih in dneh vodila proti malemu teritoriju s komaj okrog 70.000 prebivalci. V Trstu in Italiji so hoteli iz teh volitev napraviti mednarodni problem. Delno zato, da bi za svojo historijo skrili vse ono, čemur so danes izloženi Slovenci v Italiji, še bolj pa zato, da bi za gonjo o navideznem nasilju v istrskem okrožju, ilegalnosti volitev itd. zamagljili svoja poželjena po novem kosu jugoslovanske zemlje.

To je bilo jedro iredentistične, reakcionarne in informbirojevske kampanje, ki se je postopoma, iz dneva v dan, vse bolj izoblikovala v odkrit šovinizem. Čim bliže je prihajala nedelja, tem manj je bilo ešiatu o bedi in nasilju v istrskem okrožju, zato pa tem več poudarka na tripartitni izjavi iz 1948. leta, na ne-

zakonitosti volitev, na tem, da bo v kratkem prišla v jugoslovansko cono italijanska vojska, skratka na vsem, kar naj bi v zadnjem trenutku zastrašujoče vplivalo na italijansko manjšino, jo pripravilo do tega, da bi se volitev ne udeležila ali pa glasovala proti. Ta psihološki pritisk je dosegel svojo višek na sam dan volitev. Razni »novinarji« dvomljivo vrednosti so posamič ali v skupinah strašili volivce italijanske narodnosti, jim grozili s smrtjo, sodišči, koncentracijskimi taborišči in drugim. Skratka, volitve v jugoslovanski coni STO so italijanski iredentisti, združeni v eno fronto, na vsak način hoteli prikazati kot plebiscit: za ali proti Italiji.

Prav zato je rezultat teh volitev še pomembnejši. Istrsko ljudstvo je že med NOB opravilo svoj plebiscit. Kljub velikemu moralnemu in psihološkemu pritisku na onstran demarkacijske črte je šlo slovensko, italijansko in hrvaško ljudstvo množično na volitve in v ogromni večini glasovalo za kandidate Ljudske fronte.

Celo v obalnih mestih Kopru, Piranu in Izoli, v katerih živi največji odstotek italijanske manjšine v Istri in v katerih se je v nedeljo zbralo največ agentov iredente, so predstavniki italijanskega imperializma doživeli popoln poraz. Tako kakor drugod je tudi tamkajšnje ljudstvo odgovorilo na njihove poskuse zastraševanja z glasovi, oddanimi za Ljudsko fronto in ljudsko oblast. 81% glasov oddanih za Ljudsko fronto v Kopru, 78 odstotkov v Izoli in 75% v Piranu, te številke govore dovolj jasno, kako neplodna je bila vsa gonja imperialističnih ter kominformovskih agentov.

Razumljivo je, da so se sedaj, ko so volitve mimo in ko je viden popoln poraz, ki so ga predstavniki iredente in šovinizma tostran in onstran demarkacijske črte doživeli na nedeljskih volitvah — morali v Trstu in Italiji znova zateči k frazam o »nasilju, pritisku, nedemokratičnosti volitev« itd. V tržaškem in italijanskem tisku opravčujejo popoln neuspeh gonje, ki so jo v zadnjih tednih tako vztrajno vodili proti jugoslovanski coni STO, z novimi lažmi in klevetami na račun Jugoslavije in jugoslovanske cone STO.

Vendar jim vse to ne bo prav nič pomagalo, kajti resnica je samo ena. In to resnico so v nedeljo videli sami: istrsko ljudstvo je njim in vsemu svetu še enkrat povedalo, da hoče naprej po poti, ki si jo je začrtalo v narodnoosvobodilni borbi, da si hoče še naprej samo pisati svojo sodbo.

Volitve v jugoslovanski coni TO so potekale mirno, brez vsakih incidentov

Vsa prizadevanja italijanskih šovinistov, prikazati volitve kot »nedemokratične«, so propadla in se demaskirala kot poskus, prevarati svetovno javnost

Koper, 18. aprila. Po številnih neuspešnih poizkusih, da bi volitve za ljudsko oblast v jugoslovanski coni STO predstavili v tujni kot nasilne in nedemokratične, so se italijanski tisk in radijske postaje lotile sedaj, ko je potek volitev najprejpriljubivej zanika njihove prvotne trditve, nove prevare, ki naj bi vse volitve pokazala v popolnoma drugačni, napačni luči in dokazala, da so potekale ba je v ozračju »nasilja, in težkih incidentov«. Ker dopisniki italijanskih in tržaških listov, ki so se lahko na dan volitev prosto gibali po vsej jugoslovanski coni, niso mogli na voličih odkriti kakršnega koli gradiva, primerne za diskreditiranje volitev, so izrabili nesporazum med volivci in tujnimi novinarji za sprožitev nove obrekovalne gonje, ki naj kompromitira volitve.

Rimski radio je med prvimi objavil poročilo o »slabem ravnanju z italijanskimi in tujnimi novinarji v jugoslovanski coni«, nato pa je dal ves rimski tisk skupno s svojimi tržaškimi izdajami v promet množico senzacionalnih poročil o »divjih napadih na tuje novinarje v Istri«, o »kamenjanju italijanskih in angleških novinarjev« in podobno. Kot kaže naslov v nekem rimskem listu, ki se glasi »V coni «B» ne trpijo priči volitev«, so vsi to serijo poročil dali v rotacijske stroje zato, da bi zanikali demokratični značaj in vrednost volitev, ki so

bile, kakor hočejo pokazati, brez »prič«, t. j. tujih novinarjev, katere so »kamenjali in izgnali«.

V resnici ni bilo v jugoslovanski coni nikakih incidentov s tujimi novinarji pa tudi ne napadov na predstavnike tiska. Nasprotno, tujim dopisnikom, ki so prišli v velikem številu v jugoslovansko cono, da bi se udeležili volitev, je bila dovoljena popolna svoboda gibanja. Ljudske oblasti so jim dale na razpolago avtomobile in druga sredstva, da bi se s lastnimi očmi in neposredno na kraju prepričali o demokratičnosti in tajnosti volitev, o spoštovanju političnih in volivnih svobodnih državljanov in enakopravnosti italijanske manjšine.

Prišlo je le do nekega nepomembnega nesporazuma z angleškimi novinarji, ki so se pripeljali na volična mesta Buje v avtomobilu z registracijskimi znaki cone »A«. Množica volivcev, ki je čakala v vrsti pred voličem, je bila prepričana, da so v avtomobilu predstavniki šovinistične in kominformovske reakcije iz Trsta, ki je sabircirala toliko neresnic proti istrskemu ljudstvu in njihovi ljudski oblasti in pošiljala v jugoslovansko cono agente. V tem prepričanju so volivci obkrožili avtomobil in izrazili svoje nerazpoloženje proti obrekovalcem iz Trsta z vzkliki: »Tu ne maramo več Italije, vrnite se, od koder ste prišli.« Ko

Pred tednom cestnega prometa

Pomen avtomobilske ceste Zagreb-Beograd in vzdrževalna dela

Vsa glavna dela na naši največji in najodobnejše urejeni cesti Beograd—Zagreb so končana. Cesta je 380 km dolga, kar pomeni, da je samo 20 km daljša od zračne črte in 80 km krajša od stare ceste Zagreb—Beograd. Cestišče z obratnimi pasovi je 9 m široko. Cesta se je izognila naseljem, da je promet kar najmanj oviran. Prav zdaj, ko moramo ob Tednu cestnega prometa še bolj razmišljati o vprašanih vzdrževanja cest in prometnih nalogah socialističnega gospodarstva, nam stoji tem bolj živo pred očmi velik pomen naše prve prave avtomobilske ceste, ki bo dobila podaljšek do Ljubljane.

Bolj kakor dolžina same ceste pokažejo podatki o cestnih delih, da smo končali zares eno največjih del petletke. Vedeti je treba, da so za dovoz gradiva in pomožna dela morali položiti celo precej daljšo železniško progo kakor je dolga vsa cesta. Pomožne normalnotirne proge so bile 455 km dolge. Razen tega so položili nad 800 km ozkotirnih prog. Na avtomobilski progi so opravili nad 15 milijonov kubičnih metrov zemeljskih del, medtem ko so jih na progi Samac—Sarajevo opravili 4,5 milijona kubičnih metrov. Na avtomobilski cesti je 773 večjih objektov.

Razumljivo je, da lani niso mogli končati tudi vseh manjših podobnih in zaključnih del, zlasti ne nekaterih opeševanih in posttranskih. Zato bodo letos nadaljevali delo, ki pa na splošno ne bo mnogo oviralo prometa, razen tam, kjer bodo se betonirali ali asfaltirali cestišče. Uredili bodo tako imenovane bankine. Pasove med cestiščem in nasipnim potokom; pokrili bodo nasipna pobočja z rušo ali jih posuli s pretjo; nadalje je treba urediti cesto na priključkih po-

možnih, dovoznih cest, po katerih so dovažali gradivo. Pri cestnem nadvozu pri Gromačniku (blizu Slavonskega Brodu) morajo končati manjša zemeljska dela. Obseg letošnjih zemeljskih del znaša le 18.000 kub. m. Pri letošnjih zaključnih delih bo sodelovala Ljudska mladina Hrvatske in sicer 11.000 kmečke in 6000 srednješolske mladine. Prva skupina je že odšla na delo 13. t. m.

Gospodarski pomen avtomobilske ceste se pokaže zlasti, ker so vzdrževalni stroški mnogo manjši. Tako je treba netlakovano cesto temeljito popravljati vsako tretje leto, sodobna avtomobilska cesta pa vzdrži brez večjih popravil nad 30 let. Seveda pa so potrebna stalna sodobna cesta, ker zelo pospeši blagovni promet; zmogljivost motornih vozil se tako zelo poveča, trpežnost pa podaljša. Poraba goriva, maziva, pnevmatik in nadomestnih delov je mnogo manjša. Stroški za pnevmatiko pri 5000 motornih vozilih znašajo na leto 450 milijonov din, če so ceste slabe, netlakovane, na dobri sodobni cesti pa se obrabi le za 150 milijonov din pnevmatik.

Naša prva avtomobilska cesta je ogromno koristila vsej deželi, še preden je bila dograjena. Bila je velika šola za strokovne kadre, ki jih med graditvijo socializma silno potrebujemo. Na avtomobilski cesti se je strokovno usposobilo 20.000 mladincev, izmed njih med drugim 239 tehnikov, 341 gradbenih nadzornikov in 1200 strojnikov. Izpopolnili pa so si strokovno izobrazbo tudi številni strokovni delavci, tehniki in inženirji. Kako velika šola so bila cestna dela, sprevidimo, da je pri njih sodelovalo samo lani 200.000 delavcev, mladincev, z 268 tehniki in 49 inženirji.

Zdaj, ko je cesta zgrajena, je treba tudi rešiti vprašanje, kako jo bodo vzdrževali. O tem govori upravnik zvezne uprave za ceste ing. V. Jeremić v »Našem gradjevinarstvu« (št. 1, 1950). Poudarja, da sta samo dva načina vzdrževanja cest: stari, kapitalistični, in novi — socialistični. Po novem načinu je tudi vzdrževanje cest planska naloga; delo je organizirano po brigadnem načinu in normam. Za redno vzdrževanje cest so določene manjše brigade cestarjev, ki so zaposlene pri stalnem podjetju za vzdrževanje cest.

Avtomobilsko cesto bo treba vzdrževati z uporabo mehaničnih sredstev; pri vzdrževanju morajo biti zaposlene brigade stalnih strokovnih delavcev, ki uporabljajo posebne stroje. Treba je ustanoviti podjetja za vzdrževanje sodobnih cestišč, in sicer v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani. Ob cesti bodo zgradili poslopja za nadzoretvo in strojne naprave, in sicer v razdalji 50 do 100 km. Računajo, da bodo zgradili 5 cestnih poslopj z drugimi prometnimi objekti in napravami.

Začasno bo na avtomobilski cesti uveden mešani promet: z motornimi vozili in z vprežno živino. Dnevna prostornost ceste v obeh smereh znaša okrog 9000 vozil. Toda zdaj avtomobilski park še ni velik, da bi mogli s samimi motornimi vozili dovolj izkoristiti cesto. Pozneje, ko se bo motorizacija primerno razvila, pa bo avtomobilska cesta namenjena samo za promet z motornimi vozili.

Za vzdrževanje prometa bodo ob cesti tudi pomožna poslopja, n. pr. benčinske postaje, restavracije itd. Postaviti nameravajo tudi primerne spomenike v počastitev brigad, ki so se odlikovale pri velikih delih.

(Nadaljevanje na 2. strani.)

Zadnje vesti

Noti veleposlaništva FLRJ češkoslovaški vladi

zaradi aretacij in maltretiranj jugoslovanskih državljanov ter uradnih predstavnikov FLRJ v češkoslovaški

Praga, 18. aprila (Tanjug). — Veleposlaništvo FLRJ v Pragi je izročilo večeraj češkoslovaškemu zunanjemu ministru dve protestni noti sprti aretacij in maltretiranja jugoslovanskih državljanov ter uradnih predstavnikov FLRJ v Češkoslovaški, o čemer smo že poročali v jugoslovanskem tisku.

V prvi noti je navedeno, da so organi državne varnosti brez kakršnega koli razloga 4. aprila aretirali Butino Antona, trgovskega pomočnika iz Bratislave, dne 27. marca pa študenta Čučkoviča Nikola iz Prage. V zadnjem času sta bila aretirana tudi Pere Oto, grafičar iz Zilina, in Nikola Trpčevski iz Bratislave. Vse omenjene osebe so državljanji FLRJ. Po njihovi aretaciji so izvršili organi državne varnosti nezakonite stanovanjske preiskave, pri katerih ni bil nihče navzoč, ter odnesli njihovo osebno lastnino.

V drugi noti je poudarjeno, da je veleposlaništvo FLRJ v Pragi opozarjalo češkoslovaško vlado na dosedanje številne aretacije državljanov FLRJ v Češkoslovaški, toda češkoslovaška vlada ni ničesar storila, da bi ti pregoni prenehali. Najnovejša neopravičena aretacija državljanov FLRJ v Češkoslovaški — je rečeno v noti — potrjuje, da državne oblasti na Češkoslovaškem nečejo prekiniti, marveč še nadaljujejo z diskriminatornimi, nasilnimi in nezakonitimi ravnanji proti državljanom FLRJ v republiki Češkoslovaški. Na koncu protestira veleposlaništvo zaradi teh aretacij ter zahteva izpustitev omenjenih državljanov FLRJ.

V drugi noti protestira veleposlaništvo FLRJ zaradi brezpovodne aretacije šefa agencije jugoslovanskega rečnega brodarstva v Bratislavi Milenka Tomića, izvršene 11. aprila t. l. V noti je poudarjeno, da je veleposlaništvo v Pragi večkrat protestiralo zaradi preganjanj in aretacij državljanov in uradnih predstavnikov FLRJ v Češkoslovaški — kot v primeru uslužbenca trgovskega odposlanstva FLRJ v Pragi Zvonimirja Tomića, uslužbenca jugoslovanskega rečnega brodarstva Vladimirja Mikuliča Radečkoga in vicekonzula generalnega konzulata FLRJ v Bratislavi Šefika Koviča — vendar češkoslovaška zunanja ministristvo ne samo, da ni nič ukrenilo, da bi se tako stanje izboljšalo, ampak ni niti odgovorilo na omenjeni noti. Razen tega je predstavnikom veleposlaništva FLRJ onemogočil sleherni stik s aretiranimi, o katerih nadaljnji usodi in razlogih aretacij nečejo dati oblasti veleposlaništvu prav nobene obvestil. V noti se opozarja, da so češkoslovaške oblasti z aretacijo šefa agencije jugoslovanskega rečnega brodarstva v Bratislavi Milenka Tomića, s čimer je onemogočeno delo tej agenciji, pokazale, da še nadalje uporabljajo še bolj grobe nasilne ukrepe nasproti državljanom in predstavnikom FLRJ v Češkoslovaški.

Spriče tega najnovejšega nezakonitega dejanja češkoslovaških oblasti, ki je na splošni liniji sovražne politike češkoslovaške vlade proti Jugoslaviji, veleposlaništvo FLRJ v Pragi odločno protestira in zahteva, da se Milenko Tomić takoj izpusti.

Angloameriška vojaška uprava v Trstu zapostavlja razvoj slovenske kulture

Trst, 18. apr. (Tanjug). Angloameriška vojaška uprava STO je obvestila Slovensko-hrvatsko prosvetno zvezo, da se sedaj ustavlja načrt za zgraditev slovenskega gledališča v Trstu. Slovensko-hrvatska prosvetna zveza je pisмено prosila oddelek za kulturo angloameriške vojaške uprave za pojasnilo glede na gradnjo gledališkega poslopja za potrebe slovenskega prebivalstva v Trstu. Angloameriška vojaška uprava izjavlja že dve leti, da ima v načrtu zgraditev takšnega gledališča, vendar pa tega poslopja niso nikdar začeli graditi. Značilno je, da oddelek za kulturo angloameriške vojaške uprave ni odgovoril Slovensko-hrvatski prosvetni zvezi, marveč urad za manjšinske zadeve. Spriče tega piše »Primorski dnevnik«, da Slovenci v Trstu niso po mirovni pogodbi z Italijo nikakršna narodna manjšina in da njihovih problemov ne morejo in ne smejo reševati v uradu za manjšinske zadeve.

Bombni napad na Slovenski dijaški dom v Trstu

Trst, 18. aprila (Tanjug). V noči med 16. in 17. aprilom so neznanici vrgli ročno granato na Slovenski dijaški dom v ulici Buonarotti v Trstu. Bomba je padla na dvorišče, nekaj metrov stran od dijaške spalnice, kamor je bila namenjena, in povzročila veliko gnojni škodo. Slovenski dijaški dom v ulici Buonarotti je edini v Trstu. Pred kratkim sta bila izvršena dva bombna napada na posloje demokratične organizacije v Trstu v ulici Ruggero Mana št. 29. Oblasti so takrat poskušale, da jim ni uspelo odkriti atentatorjev.

Delo komisije za človečanske pravice v OZN Jugoslovanski delegat obsoja namerno zavlačenje sestave mednarodnega pakta o človečanskih pravicah

New York, 18. apr. (Tanjug). Zaradi namernega zavlačenja nekaterih delegacij z razpravami o nevažnih vprašanjih ima Komisija OZN za človečanske pravice zelo malo časa za sestavo končnega načrta mednarodnega pakta o človečanskih pravicah. Jugoslovanski delegat Jevremović je ugotovil, da je komisija pri svojem tridesetnem zasedanju razpravljala samo o trinajstih členih, izglasovala pa vsega skupaj samo sedem členov načrta pakta o človečanskih pravicah. Komisija bi morala redigirati in izglasovati še devetnajst členov o gospodarsko-socialnih pravicah, ki zahtevajo po mišljenju jugoslovanske delegacije vsestransko in temeljito razpravo.

Napočel je čas, da organiziramo naše nadaljnje delo, je dejal med drugim Jevremović, »ki bi zagotovilo vse možnosti za temeljito razpravo in rešitev vseh še preostalih vprašanj dnevnega reda, predvsem pa preostalih členov načrta pakta in ukrepov za neizpolnjevanje. Ne smeli bi se strinjati s tem, da bi številna resna in važna vprašanja reševali z največjo naglico ter da bi se pred koncem zasedanja posluževali ukrepov kot so omejitve intervencij, čas za razpravo, zaključevanje seznamov govornikov itd.«

(Nadaljevanje s 1. strani)

so novinarji v avtomobilu pojasnili volivcem, da so dopisniki angleških listov, so jih takoj pustili pri miru, omogočili pa so jim tudi obiskati številna volišča in spremljati potek glasovanja. V tem je ves »incident«, ki ga skuša sedaj italijanska propaganda izrabiti, da bi alarmirala svetovno demokratično javnost zaradi dozdevnega divjega preganjanja in kamenjanja tujih novinarjev. V resnici so se angleški novinarji lahko sami prepričali o resničnem razpoloženju ljudstva v mestu Buje, o njegovem globokem gnusu zaradi besne šovinistične in iredentistične kampanje, ki jo vodijo proti jugoslovanski coni iz Trsta in Italije.

značaju volitev in preganjanju italijanskega življa, hočejo sedaj s tem novim hrupom prikriti dejstvo, da so potekale volitve v okolnosti popolne demokratičnosti, mirno in dostojanstveno brez incidentov in pritiska na volivce, brez diskriminacije proti italijanskemu prebivalstvu. To dejstvo ne more ostati skrito. Ugotovili so ga tudi drugi tuj novinarji, ki niso zamolčali, da je bilo načelo tajnosti in demokratičnosti volitev v celoti spoštovano.

S to novo kampanjo hočejo italijanski šovinisti prav tako prikriti rušilno in podtalno delavnost tistih italijanskih novinarjev (njihovo število ni bilo majhno), ki so zlorabili gostoljubnost v jugoslovanski coni in svoj novinarski položaj ter izvajali pritisk na volivce, da bi jih odvrnili od glasovanja. Ti novinarji, agenti tržaških iredentističnih organizacij, so zamenjali svoj novinarski položaj z aktivno kampanjo proti Slovensko-italijanski ljudski fronti, ostajali so na voliščih po več ur in agitirali med volivci, naj se vzdrže glasovanja. Fotografirali so celo vojaške objekte, čeprav jim to ni bilo dovoljeno. Tako fotografiranje ni dovoljeno v nobeni državi, ne le med volitvami, temveč v splošnem. Tega nedovoljenega delovanja svojih novinarjev izživačev ne bo mogel italijanski tisk prikriti z nikakršnim hrupom o »nasilju nad tujimi novinarji«, kajti te novinarje so razkrinkali volivci neposredno na kraju.

Ceprav bi te kampanje zavzele še tako velik obseg, ne more biti nič drugega kot onemogel drget šovinističnega duha, s katerim je v razmerju do Jugoslavije prevzet današnji italijanski tisk. (Tanjug)

Jugoslovanski sindikati bodo ostali dosledni svojim internacionalističnim tradicijam

(Nadaljevanje s 1. strani.)

v resnično ljudski demokratični državi, kakršna je Federativna ljudska republika Jugoslavija. Zato jugoslovanski sindikati razvijajo svojo glavno dejavnost za mobilizacijo delovnih množic v borbi za socialistično zgraditev, za dvig kulturnega in življenjskega standarda delavskega razreda, za čim širšo udeležbo delovnih ljudi pri upravljanju države in gospodarstva. Na mednarodnem področju razvija Zveza sindikatov Jugoslavije mednarodno proletarsko solidarnost, krepi mednarodno sindikalno enotnost in napredne sile na svetu v borbi za zmago miru, demokracije, socialne pravičnosti in enakopravnosti vseh narodov.

Zveza sindikatov Jugoslavije temelji na demokratičnih načelih prostovoljnosti in volivnosti. Vključevanje v sindikalno organizacijo je prostovoljno. Vsi sindikalni organi od poverjenika sindikalnih skupin do najvišjih sindikalnih vodstev se volijo tajno z aktivno in pasivno volivno pravico vseh članov. Sindikalna vodstva redno polagajo račun o svojem delu pred svojimi organizacijami na konferencah, skupščinah in kongresih. Leta 1949. so bili redni kongresi vseh sindikatov in kongresi zveze sindikatov po republikah. Na čelu jugoslovanskih sindikatov je centralni odbor, ki so ga izvolili delegati na kongresu Zveze sindikatov Jugoslavije oktobra 1948.

Proti obrekovanjem tajništva SSF postavljamo ta dejstva, ki jih ne more nihče zanikati in ki sama po sebi govore o razrednem značaju jugoslovanskih sindikatov.

Zveza sindikatov Jugoslavije razvija dosledno in vsestransko internacionalistično dejavnost v vrstah Svetovne sindikalne federacije. Zveza sindikatov Jugoslavije je ena izmed ustanoviteljev Svetovne sindikalne federacije. Predsednik jugoslovanskih sindikatov tov. Djuro Salaj je stalno od prvega ustanovnega kongresa 1945 doslej v izvršnem odboru, vodilnem organu SSF. Nacionalnim sindikalnim centralam in njihovemu članstvu kakor tudi demokratični svetovni javnosti so dobro znane solidarnostne akcije, s katerimi so jugoslovanski sindikati podpirali zahteve in pomagali mednarodnemu proletariatu. Ni bilo nobene akcije, ki bi je Svetovna sindikalna federacija ne začela, da manifestira za mednarodno solidarnost in krepitev svetovnega sindikalnega gibanja, ki je Zveza sindikatov Jugoslavije ne bi vsestransko podprla. Vse sklepe Svetovne sindikalne federacije so jugoslovanski sindikati izpolnjevali. Zveza sindikatov Jugoslavije je dala številne pobude za okrepitev borbene enotnosti in solidarnosti mednarodnega proletariata.

Jugoslovanski delegati so dobili številna priznanja mnogih nacionalnih sindikalnih organizacij in visoka priznanja Svetovne sindikalne federacije ter njenih voditeljev za svojo dosledno in učinkovito internacionalistično dejavnost. V uradnih poročilih seje izvršnega odbora SSF in zasedanja prvega ter drugega kongresa SSF so izbrani podatki in številni dokazi o udeležbi jugoslovanskih sindikatov pri delu SSF. V poročilu, ki ga je podal generalni sekretar SSF Louis Sallant na II. kongresu SSF junija in julija 1949 v Milanu, je med drugim tale ocena jugoslovanskih sindikatov: »Enotni sindikati Jugoslavije so izpolnjevali vse obveznosti, ki so izvirale iz sklepov in priporočil SSF. Z druge strani so z najvišjeh zanimanjem spremljali vse manifestacije mednarodnega življenja ter v praksi učinkovito krepili mednarodno solidarnost.«

Jugoslovanski sindikati so podpirali zahtevo SSF, da bi SSF sodelovala pri delu organizacije Združenih narodov za udržitve trajnega miru in varnosti na svetu. V borbi za enotnost in solidarnost mednarodnega proletariata je Zveza sindikatov Jugoslavije neomajno vselej zastopala stališče SSF. Jugoslovanski sindikati so nudili vso podporo Svetovni sindikalni federaciji v njeni borbi proti napadom sovražnikov delavskega razreda na njegovo sindikalno gibanje in obsojali ter razkrinkavali vse sovražnike mednarodne enotnosti delavskega razreda. Delegati jugoslovanskih sindikatov so sodelovali pri ustanovitvi in delu vseh konferenc mednarodnih sindikalnih zvez (strokovnih oddelkov SSF, razen tistih, na katerih so organi oblasti države, kjer so bile konference, preprečili udeležbo jugoslovanskih delegatov).

Jugoslovanski sindikati so pokazali s tem, da so pomagali grškemu ljudstvu in njegovi junaki borbi za osvoboditev, resnično ter dosledno proletarsko solidarnost. Zveza sindikatov Jugoslavije je dala Svetovni sindikalni federaciji pobudo za ustanovitev komiteja za pomoč narodnoosvobodilnemu gibanju Grčije. Jugoslovanski komite je zbral razen prispevkov v obleki, obutvi in hrani tudi večje denarno vsoto za pomoč grškemu ljudstvu. Zveza sindikatov Jugoslavije je storila od leta 1945. številne akcije za rešitev sindikalnih aktivistov in drugih grških domoljubov, ki jih je monarhistična vlada postavljala pred vojaška sodišča in obsojala na smrt. Noben narod na svetu ni nudil toliko nesebične pomoči osvobodilni borbi grškega ljudstva kot prav jugoslovanski narodi. Jugoslovanski delovni ljudje so dali veliko pomoč albanskemu ljudstvu ob hudi nesreči, ki je zadela državo s poplavami. Akcije solidarnosti z junaki borbo španskega ljudstva so pomemben prispevek jugoslovanskih sindikatov k revolucionarnemu španskemu delavskemu gibanju. O iskreni pomoči, ki so jo nudili jugoslovanski sindikati francoskim stavkoječim delavcem, je izjavil generalni tajnik SSF Louis Sallant februarja 1948: »To prelepo dejanje je vam v čast in je zgled mednarodne solidarnosti delavskega razreda vsega sveta.« Jugoslovanski sindikati

so sledili klicu SSF ali nacionalnih sindikalnih organizacij ter so organizirali številne protestne akcije proti preganjanju sindikalnih aktivistov v ZDA, Kanadi, Indoneziji, Indiji, Libanonu itd. Zveza sindikatov Jugoslavije je navezala stike z nacionalnimi sindikalnimi centralami 40 držav vseh celin in razvila razen dopisovanja široko izmenjavo sindikalnih delegatov. Od leta 1945. do konca leta 1949. je Jugoslavijo obiskalo 506 delegatov sindikalnih organizacij iz vseh krajev sveta. V istem času so bili 304 jugoslovanski sindikalni delegati v tujini kot gostje sindikalnih organizacij.

To je samo nekaj izmed številnih podatkov o internacionalistični dejavnosti jugoslovanskih sindikatov, ki nedvoumno pričajo o njihovem pozitivnem deležu za mednarodno delavsko gibanje. To so dejstva, ki jih postavljamo proti obrekovanju tajništva SSF.

II.

Vsadržavna sindikalna konferenca želi prav tako opozoriti na to, kako veliko nevarnost pomeni politika tajništva SSF za mednarodno sindikalno enotnost in mednarodni proletariati.

Statut SSF jasno določa, da je naloga Svetovne sindikalne federacije »organizirati in združiti v svojih vrstah vse sindikalne zveze sveta, ne glede na rasno, nacionalno, versko ali politično pripadnost.«

Moč sindikatov pa tudi njihove mednarodne organizacije je v tem, da združujejo delavce različnih političnih nazorov in različne stopnje razredne zavesti in ker so najbolj množična organizacija delavskega razreda. Tak značaj sindikatov kot najbolj množične organizacije delavcev zahteva program in politiko, ki bo zaradi zavarovanja razrednih koristi proletariata omogočila največjo širino enotnosti delavskega razreda.

Borba za izboljšanje gospodarskega položaja delavcev, za zavarovanje gospodarskih, socialnih in političnih pravic delavskega razreda na svetu zahteva takšno mednarodno organizacijo, ki bo pomenila s svojo politiko in s svojim delom privlačno silo za vse sindikalne organizacije in delavce sveta. II. kongres SSF je ugotovil, da »vzrta federacije odprta vsem, celo številno najmanjšim organizacijam, ki se zavedajo nujnosti skupne borbe delovnih ljudi in sindikatov vseh smeri za glavne gospodarske koristi, za mir in demokratične svobodščine«. To pomeni, da mednarodna organizacija delavskega razreda ne sme biti v nobenem primeru orožje kake velike države ali bloka držav, marveč mora biti organizacija mednarodnega proletariata, katere glavna naloga je ustvaritev enotnosti mednarodnega sindikalnega gibanja za izboljšanje gospodarskega in socialnega položaja in borbe za demokratične pravice ter politične svobodščine delavskega razreda, za obrambo in ohranitev miru na svetu. Vse druge momente mora mednarodna sindikalna organizacija podrediti tej svoji glavni in najvažnejši nalogi, delu za združitve vseh delovnih ljudi sveta v borbi za mir, demokracijo, blaginjo in boljše življenje.

Načelo enakopravnosti in spoštovanja avtonomije sleherne sestavne organizacije mora biti eno temeljnih načel SSF. Mednarodna sindikalna organizacija bi morala z dejanji dokazovati, da spoštuje enakopravnost in pravico sleherne sindikalne organizacije, da upravlja svoje življenje brez tujega vmešavanja in ukazovanja, brez diktatorskega ravnanja, samovoljne kršitve predpisov, vsiljevanja sklepov mimo volje in proti volji članstva sestavnih organizacij.

V skladu s temi načeli Zveza sindikatov Jugoslavije sodi, da je hegemonistični položaj katere koli velesile v mednarodni sindikalni organizaciji nezdržljiv z načelom resnične in popolne enakopravnosti njenih sestavnih organizacij, na kateri mora sloneti vsaka resnična demokratična, predvsem pa mednarodna delavska organizacija.

Toda samovoljna prekinitev z Zvezo sindikatov Jugoslavije, brezobzirno tepanje načela avtonomije v sindikalnem gibanju, podpiranje politične diskriminacije in blokade Jugoslavije, prenašanje spora med Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo v Svetovno sindikalno federacijo in spreminjanje tajništva SSF v orožje protijugoslovanske gonje bo rodilo nujno posledico, da se SSF kompromitira. Mednarodna sindikalna organizacija, katere vodstvo tepta načela avtonomije svojih sestavnih organizacij, ki je sprejelo obrekovanje kot svoje orožje v borbi proti svoji sestavni organizaciji, ki se udeležuje gonje velesile, ki ima hegemonistične smotre proti drugi državi — takšna organizacija ne dela samo proti svojemu programu in statutu, temveč tudi ne more biti privlačna sila za milijone delavcev na svetu, ki jih je treba pridobiti in aktivirati v borbi za boljše življenje in pravičnejšo družbeno ureditev na svetu.

Uvajati diktat neke sile in njeno ozko hegemonistično politiko ne pomeni nič drugega, kot vnaprej se spriznati z oslavitvijo in uničenjem Svetovne sindikalne federacije.

Zveza sindikatov Jugoslavije, dosledna svoji politiki obrambe mednarodne sindikalne enotnosti, dviga svoj glas proti razbijaskemu delu tajništva SSF, katerega ravnanje pomeni politiko razcepjanja Svetovne sindikalne federacije. Pred mednarodnim proletariatom obtožujemo tajništvo SSF, da s svojim politikantskim in razbijaskim ravnanjem zavestno slabi enotnost mednarodnega sindikalnega gibanja in kompromitira ugled Svetovne sindikalne federacije. Ekonomsko-socialni program SSF zahteva, da se mora Svetovna sindikalna federacija boriti za uvedbo in razvoj

svobodnih trgovinskih stikov med raznimi državami na podlagi enakopravnosti, spoštovanja njihove nacionalne neodvisnosti in svobodnega gospodarskega ter političnega razvoja vsake države, statut SSF pa določa, da mora Svetovna sindikalna federacija podpirati »najširšo mednarodno sodelovanje na socialnem in gospodarskem področju ter liste ukrepov, ki so nujni za industrijski razvoj in popolno izkoriščanje razpoložljivih sredstev gospodarsko zaostalih držav«. To pomeni, da bi se morala SSF, če hoče ostati zvesta svojemu programu, zaradi katerega je bila ustanovljena, ne le odpovedati vlogi zagovornika gospodarske blokade in pritiska ZSSR in držav vzhodne Evrope proti Jugoslaviji, temveč bi morala nastopiti v obrambo ljudstva, ki je predmet diskriminacije in gospodarske blokade ter se bori za svobodni gospodarski in politični razvoj, brani svojo nacionalno neodvisnost ter se bori za enakopravne odnose med velikimi in malimi državami na svetu.

Mednarodna sindikalna organizacija, ki se v praksi odpove tem načelom in se postavi proti njim, se je izneverila upom in zaupanju mednarodnega proletariata ter vseh vobodoljubnih, predvsem malih kakor tudi zaslužjenih kolonialnih narodov sveta.

Mislimo, da je napočil čas, ko je treba nastopiti v obrambo SSF in državne narodne sindikalne enotnosti pred tistim delom vodstva Svetovne sindikalne federacije, ki s svojim ravnanjem kompromitira ugled SSF, razceplja njene vrste in jo sili na pot, ki nasprotuje koristim mednarodnega proletariata ter koristi samo njegovim največjim sovražnikom.

Opozarjamo vse napredne ljudi na svetu, da je sklep tajništva SSF o prekinitvi stikov z jugoslovanskimi sindikati v resnici dejanje, ki je naperjeno predvsem proti Svetovni sindikalni federaciji in mednarodni sindikalni enotnosti, da je to delo umazane zarote, katere posledice bodo predvsem čutili delovni ljudje sveta, ki hočejo enotnost, ne pa slabitve svojih vrst.

Zveza sindikatov Jugoslavije misli, da ni nič škodljivejšega in nevarnejšega za mednarodno sindikalno enotnost, za demokratično in mir na svetu kot poizkus, da bi spremenili SSF v orožje in ekspoziuro ZSSR v gonji proti Jugoslaviji in njenim narodom.

Svetovna sindikalna federacija je že tako precej oslabela zaradi izstopa sindikalnih organizacij največjih kapitalističnih držav. Namesto da bi osredotočila vse napore za razširitev vrst SSF, za pritegnitev novih organizacij, za udržitve enotnosti mednarodnega sindikalnega gibanja, pa Di Vittorio, Sallant, Rostovsky in Gebert po nalogo organizatorjev protijugoslovanske gonje razbijajo, kar je bilo s težkimi mukami pridobljeno in doslej ohranjeno. Pozabljajo, da enotnost mednarodnega sindikalnega gibanja ne pomenijo trije ljudje iz tajništva SSF, temveč na deset in deset milijonov delavcev vseh držav, ki se bore za temeljna načela programa Svetovne sindikalne federacije, za temeljna načela sleherne pravega sindikalnega gibanja na svetu. Nihče na svetu si ne more lastiti pravice, da bi v imenu teh milijonov teptal temeljna načela borbenega programa mednarodnega delavskega razreda in da bi pod firmo »obrambe enotnosti SSF« vnašal zmedo v vrste mednarodnega proletariata.

III.

Vsadržavna sindikalna konferenca Jugoslavije sporoča ta dejstva članom izvršnega odbora SSF, nacionalnim sindikalnim centralam, mednarodnim strokovnim zvezam in vsem sindikalnim organizacijam ter delavcem vsega sveta in zahteva, da izvršni odbor SSF razveljavi sklep tajništva Svetovne sindikalne federacije o prekinitvi stikov s tovarišem Sallajem kot nasprotujoč statusu Svetovne sindikalne federacije in škodljiv enotnosti mednarodnega sindikalnega gibanja ter koristim mednarodnega proletariata.

Vsadržavna sindikalna konferenca Jugoslavije je hkrati sklenila, da Zveza sindikatov Jugoslavije pretrga stike s tajništvom SSF, dokler ne bodo vodilni organi Svetovne sindikalne federacije razveljavili protidemokratičnega in razbijaskega dejanja tajništva SSF.

Zveza sindikatov Jugoslavije je prepričana, da mednarodni proletariati ne bo dovolil, da bi pridobitve, ki jih je dragoceno plačal in za kravro ceno izbojeval, zdaj unčevali ljudje, ki jim je diktat »slepil razum in zavest in ki s svojim ravnanjem kompromitirajo smotre, za katere je bila ustanovljena Svetovna sindikalna federacija.

Vsadržavna sindikalna konferenca poziva člane izvršnega odbora in vse nacionalne sindikalne centrale, naj onemogočijo tajništvo SSF, da bi po tujem diktatu na račun reakcionarne zarote in protidemokratične politike zaigralo tisto zaupanje in simpatije mednarodnega delavskega razreda, ki jih je Svetovna sindikalna federacija pridobila, ko je branila življenjske koristi delovnih ljudi v kapitalističnih in kolonialnih deželah sveta.

Vsadržavna konferenca ZSJ poziva vse delavske in demokratične organizacije na svetu, naj obsodijo poizkus, da se izkoristi Svetovna sindikalna federacija za smotre protidemokratične in nepodalne politike zoper Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo, in izjavlja, da bodo ostali jugoslovanski sindikati dosledni svojim internacionalističnim tradicijam, da bodo poglabljali stike z vsemi organizacijami na svetu in utrjevali mednarodno enakopravnost vseh delavskih ter demokratičnih gibanj kot glavni pogoj enotnosti delovnih ljudi sveta v borbi za demokracijo, mir in boljše življenje.

Pomladanska setev

V ljubljanski okolici niso pregledali vseh zemljišč

V ljubljanski okolici ni bilo dobre evidence o spomladanski setvi, zato je bil nedeljski pregled še tem bolj potreben. Toda pregledu niso povsod posvetili dovolj pozornosti, tako da dela niso temeljito opravili na področjih mnogih krajevnih ljudskih odborov.

V Bizoviku so izpolnili 80% plana za saditev krompirja. Računajo, da bodo plan preseglji. V okolici krajevnega odbora v Butajnovi so odkrili 11 ha zemlje, ki je bila v nevarnosti, da ostane neobdelana. Pregled je bil pomankljiv, ker niso popisali napravili po posameznih posestih skupinah, ampak za celoto. V Cručah so odkrili nad hektar zatajenih površin. Ugotovili so, da saditev krompirja prepočasi napreduje. Popisa niso napravili za prvo skupino posestnikov, češ da prva skupina ni zajeta v setveni plan. V okolici kraja je 120 posestnikov prve skupine. Tudi v Dobrunjah niso ugotovili, koliko setev h del so opravili posestniki prve skupine (okrog sto kmetov). Prav tako se niso zanimali za setev malih posestnikov na Vrhniki. Na področju krajevnega ljudskega odbora v Zaplani so posadili polovico krompirja. Odkrili so 10 ha ogroženih površin.

V MURSKOSOBOSKEM OKRAJU SO PREGLEDALI SETVENA DELA V VELIKI VEČINI VASI

Po zadnjih poročilih je nedeljski pregled v murskosoboskem okraju zajel 97 odstotkov kmetijskih površin. Na pregled so se dobro pripravili. Frontovci v Križevcih so šli na delo že v soboto. Ugotovili so, da je bilo 3,5 ha ogroženih površin. Poskrebli so, da bodo zemljo obdelali. V Gornjih Petrovcih je delovna zadruga sklenila posejati 1,5 ha ogroženih površin s sončnicami.

V nedeljo so opravili pregled že do-

poldne v Čepincih, Zenavljah, Dolču, Predanovcih, Tešanovcih in še v nekaterih vaseh. V Nemčavcih so ugotovili, da je bilo 4 ha ogrožene zemlje. Frontna organizacija se je zavzela, da bo tudi ta zemlja obdelana. V nekaterih vaseh je predvsem frontna organizacija prevzela skrb, da bodo opravili setev.

Malomaren odnos do pregleda je pokazal samo krajevni odbor v Vidoncih, kjer je predsednik odšel iz vasi, ko bi se moral pregled začet, pozneje pa se je izgovarjal, da ni vedel za akcijo. Tudi v sosednjih Sulincih se niso dovolj resno lotili naloge.

Pregled je pokazal, da setev kljub nekaterim pomankljivostim dobro napreduje. Izkazalo se je tudi, da je evidence na okraju pomankljiva. Po njej bi sodili, da je opravljenih mnogo manj del. Setvena dela so pregledale tudi zadruge in ekonomije. Zadrugniki v Gornjih Petrovcih bodo posejali tudi vse ogrožene površine v okolici krajevnega ljudskega odbora. Pri setvenih delih so se zlasti odlikovali v Predanovcih, kjer so posadili že ves krompir, posejali oves, krmilno in sladkorno peso.

V LENDAVSKEM OKRAJU SO USPEŠNO OPRAVILI PREGLED

V lendavskem okraju so številni množični sestanki pred pregledom pokazali, da si kmetje in zadrugniki prizadevajo pravočasno opraviti setev. Povsod so se odločili, da bodo že dopoldne pregledali zemljišča. V mnogih vaseh se je pregled začel navsezgodaj.

Zatajene in ogrožene površine so odkrili v Hotizi, Dolini in še v nekaterih vaseh. V Dolnji Lendavi so rešili vprašanje obdelave opuščene zemlje bivših madžarskih lastnikov. Pri pregledu so predvsem sodelovale frontne organizacije.

IZ MARIBORSKE OBLASTI STA ODŠLI DVE MLADINSKI DELOVNI BRIGADI GRADIT NOVI BEOGRAD

Maribor, 18. aprila. (Tel.) Mladina mariborske oblasti se je za letošnje mladinske akcije pripravljala že od začetka letošnjega leta. Na mladinskih sestankih osnovnih organizacij se je mnogo mladincev zavezalo, da se bo udeležilo mladinskih delovnih akcij.

31. marca je na gradnjo Novega Beograda odšla I. slovenska mladinska brigada, ki je bila formirana v Ljutomer. Največ brigadirjev je šlo iz okrajev Maribor-okolica in Ljutomer. Mnogo ne zastajata okraja Slovenjgradec in Murska Sobota. Brigada je v Novem Beogradu že začela delati. Objubijo, ki si jo je ob odhodu dala — da bo dosledno izvrševala naloge — častno izpolnjuje, saj dnevno presega normo za nad 30%.

Nekaj dni zatem je iz Murske Sobote odšla druga brigada. Tudi ta je sestavljena iz mladine vseh okrajev. Največ brigadirjev je dal sam okraj Murska Sobota, med njimi so tudi že izkušeni brigadirji, ki imajo za seboj 2-3 mladinske akcije. Skupaj je odšlo iz mariborske oblasti graditi Novi Beograd že 36% brigadirjev, ki so planirani za leto 1950, da bodo sodelovali v mladinskih akcijah zveznega in republiškega značaja.

Letni plan o formiranju mladinskih brigad je v okrajih Murska Sobota in Ljutomer dosežen 43%, mnogo pa ne zastajata tudi okraja Radgona in Slovenjgradec. Prav tako je tudi mesto Maribor izpolnilo mobilizacijo kmečke mladine, čaka ga pa še mobilizacija šolske mladine.

1. maja se bo mladina vse mariborske oblasti udeležila republiške mladinske akcije — gradnje študentskega naselja v Ljubljani.

Pogozdovanje v okraju Celje-okolica

Plan pogozdovanja v okraju Celje-okolica obsega v letošnjem letu 26 ha novih nasadov. Spomladi bodo posadili 18 ha goličav ter očistili 23 ha gozdov. Pri nas bodo posadili 48.000 različnih sadik iglavcev.

S pogozdovanjem so začeli v aprilu in so doslej posadili 9 ha goličav, kar je približno 18.000 sadik, ter očistili 9,5 ha gozdov. Sadike dobivajo iz lastne drevesnice v Prešniku pri Šmartnem v Rožni dolini. Drevesnica je velika in skrbno tudi za njeno razširitev. Ze lansko jesen so v njej posejali 250 kg semena domačega kostanja, 12 kg hrastovega želoda in 15 kg javorjevega semena, spomladi pa še 8 kg semena črnega bora, 25 kg jescina in nekaj akacije.

Pri pogozdovanju imajo precej težav zaradi slabega vremena. Pogozdovanje večinoma izvršuje le šolska mladina, le v Kozjem se za pogozdovanje zanimajo tudi množične organizacije. Ta sektor pa je tudi najbolj potreben pogozdovanja ter bodo samo tu posadili okrog 30.000 raznih sadik.

Sedaj je šolska mladina v Jurklostru posadila 2120 sadik, iz Laškega 1500 sadik in posejala četrt kilograma semena, ter mladina iz Dramelji, ki je posadila 2200 sadik.

Najslabše pogojuje pogozdovanje v Slivnici, kjer logar Rudolf Kovatič kaže le malo zanimanja za te akcije. Ko so mu pred kratkim pripeljali sadike, ki naj bi jih čimprej posadili, so jih po enem tednu še vedno našli neposajane v neki kleti.

Spomladansko pogozdovanje se bliža koncu. Množične organizacije pa naj bi vsaj še te zadnje dni pokazale nekoliko več razumevanja in pripravljenosti, da bo pogozdovanje uspešno in pravočasno zaključeno.

Med novimi knjigami in revijami

Grudnove izbrane pesmi. Slovenski knjižni zavod je pravkar izdal v lično natisnjeni knjigi na 388 straneh 80 pesmi Iga Grudna. (Cena: din 190,—) Knjiga bo zastrno razveselila vse prijatelje slovenske poezije, saj so v nji najboljše, najznajnejši verzi, kar jih je po več kot tridesetletnem pesnikovanju zapustil svojemu narodu pokojni poet naše sončne Primorske Igo Gruden. Iz njegovega dokaj obsežnega pesniškega dela je izbral pesnik prijatelj Fran Albreht najboljše poezije, izišle v Grudnovih zbirkah od »Narcisa« do zadnje knjige »Pesnikovo srečo« ter pridružil še nekatere pesmi iz revij. Tako so nastali smiselno razporejeni cikli Mlade pesmi, Ljubim, Nabrežina, Nad agonijami sveta, Vojna balada, Izpovedi in posvetila, Epigrami, Filip Kalan je dostavil temu izboru Grudnove poezije daljšo študiju življenja in dela Iga Grudna (str. 269—327). V svojem esejsko vpišanem sestavku razčlenja in označuje vse pesniški svet pokojnega Grudna in ga hkrati razlaga z ozadjem in vplivi pesnikovega časa, ki je dajal Grudnu miselno vsebino za tiste njegove motive, v katerih se odziva svoji dobi in si s pesniško besedo ustvarja privide lepšega in boljše življenja.

Milan Šega: Balada o lastovski. Slovesni knjižni zavod v Ljubljani, 144 str., cena din 85,—, vezano v platno.

Po Koprivčevih in Gradišnikovih novelah je Slovenski knjižni zavod v enaki opremi dal na svetlo zbirko osmih novel Milana Šega. Tematika teh novel je zajeta iz časa okupacije naše domovine in iz narodnoosvobodilne borbe. Prve tri so novele žebe in talcev. »Balada o lastovki« opisuje vsem zapornikom in njihovim svojem v času italijanske okupacije dobro znano »mahaneč«, obiske pod okni jatanice, ki so premogni tvorili vsebino mučnih dni. — V »Tinetu« je prikazana strahotna napetost tistih mesecev, ko so iz celice pobirali talce in se je vsak čas sleherni zapornik zavedal možnosti, da pridejo ponj. — »Trije mušketerji« to so fantiči, ki služijo drug drugemu za zgled močnatosti in jih mučenje pri zaslišanju še bolj utrjuje in jekleni njihovo odpornost.

Obadov najstarejši opisuje pretresljivo doživetje partizana, ki je bil že davno pred vojno odšel od domačije na jug, a je po povratku domov na Gorenjsko izvedel, da je vsa njegova ožja rodovna služila okupatorju ter prejela zaslužen plačilo za izdajstvo. — »Previs« je spet zgodba dečka, prej zaradi očetovega pijanstva in samomora zaničevanega od vse sosese, ki je zaživel v narodnoosvobodilni borbi in mirno vzame nase smrtno žrtev, ker noče izdajati. — Po treh letih obisk nekdanjega aktivista na terenu pri starem žloku, ki mu je v najhujši stiski mirno pomagal uiti gotovi aretaciji. — »Naše mestec« o buja spomin na strahoten pokol 25 moških iz maledga mesteca pod Gorjanci, ker je vse prebivalstvo živelo in delalo za partizane. — In naposled »Doroletje« — starka, ki so ji Italijani ugrabili ljubljenga moža ter ga odvedli na morišče v Gramozni jami.

V četrti številki prinašajo »Nova obzorja« na uvodnem mestu članek J. Dolajca, posvečen 70-letnici profesorja dr. Franceta Kidriča. Dušan Fortič je pričel nekaj misli ob ustanovitvi Zveze kulturnih in znanstvenih delavcev mariborske oblasti. Sledi začetek občrne razprave ing. arh. Ljuba Humka »Urbanistična problematika in regulacijske osnove mesta Maribora«.

V belestritnem delu je zastopan Janez Gradišnik s črtilo »Prebujenec«; Ljeto Krakar je napisal za to številko občuteno pesmico »Želja«; pesmi sta pripovedala Le Leopold Stanek (»Hvalnica Promeleju« in »Zgodovinarke«) in Ferdo Zagar (»Zalostna narodna«). Tone Polokar poroča o posameznih neposlovnih delih, književni kritiki in esejski, ki je izšla v knjižni obliki v letu 1949 v erbohrvatskem jeziku Temu sledi članek Theodor Dreiser — glasnik napredne

miselnosti in borce proti imperializmu ter članek »K literaturi o Koroski«, v katerem dopolnjuje F. J. Mršenik bibliografijo o vprašanju Slovenske Koroske, ki sta jo sestavila za Zgodovinski časopis Bog Grafenauer in Lojze Ude.

Tretja številka »Obzorja« prinaša na uvodnem mestu doslej neobjavljen spis Prežihovega Voranca »Tisoč in en dan«, v katerem opisuje avtor svojih tisoč opravkov v enem dnevu. Ivan Potrč objavlja v sestavku »O nekaterih neljudskih ljudskih igrah« analizo nekaterih iger, ki jih še vedno uprizorjuje naši ljudski odri (Jalnov Dom, Česnikovo dramatizacija Jurčičevega »Domna«, »Pričaranega ženina« Vladimirja Novaka in podobna). S to številko je »Obzorja« začel seznanjati svoje bralce z vrhovi svetovne in jugoslovenske literature. Tako je v tej številki po krajšem prikazu pomena Anatale Francea objavljen skrajšan izvleček njegove povesti »Srajca srečnega človeka«. Nadalje objavljata številka »Obzorja« članek Franja Baša o pokrajinski muzeju v Mariboru. Jože Kastelic je napisal za to številko informativni članek o arheoloških izkopavanjih in arheoloških krajih, ki naj bo važno opozorilo vsem nasvetjem kakršnih koli arheoloških predmetov.

V svojem organizacijsko-informativnem delu prinaša revija članke o ljudskih knjižnicah, ljudskih univerzah, ljudskih odrih, folkloru, filmu in šahu. Objavljen je tudi Statut Ljudske prosvete Slovenije, sprejet na II. kongresu v Ljubljani.

Milan Kaman: Tri vprašanja iz biologije. Poljudno znanstvena knjižnica 25. Slovenski knjižni zavod, Ljubljana, 1950.

Andrić Ivo: Na Drini ćuprija. Izdala »Svetlost«, Sarajevo 1949. Cirilica. Str. 339.

Sušić Derviš: S proleterima. Izdala »Svetlost«, Sarajevo 1950. Cirilica. Str. 283.

Materijali za pionerske kulturno-umetniški smotri. Izdal »Nopok«, Skopje 1950. Cirilica. Str. 40.

Kešić Ante: Pozdrav sa pučine. Reportaže. »Rad«, Beograd 1950. Cirilica in latinica. Str. 145.

Smirnov A.: Inženjer Nestorova. Pripovedka. »Rad«, Beograd 1949. Cirilica in latinica. Str. 36.

Prvoborci za visoku produktivnost rada govore. Svetovanje inicijatora pokreta za visok produktivnost rada. »Rad«, Beograd 1950. Latinica. Str. 132.

O socijalističkom takmičenju. Priročnik za sindikalne aktiviste u redakciji Miša Pavičevića. »Rad«, Beograd 1950. Cirilica in latinica. Str. 180.

Tadić, ing. Dragomir: Sanitarni uredjaji u gradjevinarstvu. »Rad«, Beograd 1949. Latinica. Str. 152.

Bibliografski mesečnik — Izdavačka delatnost u FNRJ, št. 12. Izdaja Direkcija za informacije vlada FLRJ, Beograd.

Stvaranje, časopis za književnost in kulturo, št. 1/2, leto V. Izdaja »Narodna knjiga«, Cetinje.

Dr. M. Zotović: Odredjivanje radne sposobnosti posle povreda. »Medicinska knjiga«, Beograd 1950. Str. 82.

Dr. M. Savičević: Učenje Mičurina-Lisenka i neki medicinski problemi. »Medicinska knjiga«, Beograd 1949. Str. 29.

*** Higijena gradjevnih objekata. — Priročnik za higijensko i sanitarno-tehnično očno gradbenih objekto. »Medicinska knjiga«, Beograd-Zagreb 1949. Str. 624.

*** Zbornik prvog kongresa lekara FNRJ. Tom prvi. — Infektivne bolesti u FNRJ. »Medicinska knjiga«, Beograd 1949. Str. 463.

*** Zbornik prvog kongresa lekara FNRJ. Tom drugi. — Smrtnost dece u našoj zemlji. »Medicinska knjiga«, Beograd 1949. Str. 419.

*** Cenovnik lekova. — Taxa medicamentorum. (Velja od 1. januarja 1950.) »Medicinska knjiga«, Str. 312.

Novi izdelki hrvatske industrije v letošnjem letu

Skoraj v vseh industrijskih panogah v LR Hrvatski so pričeli v minulem mesecu izdelovati večje število novih predmetov, od katerih nekateri nadomestijo uvozne. Po mnogih in dolgotrajnih poskusih so prvič v naši državi izdelali v tovarni »Optika« stekla za očala. Stroje za precizno brušenje leč so izdelale tovarne »Me-Ba« »Sila« in »Rikardo Beničić«. Delavci »Optike« so omogočili tudi izdelavo prvega domačega fotografskega aparata, ki je bil izdelan v »Fotokemikah«.

Delovni kolektiv tovarne »Jedinstvo« izdeluje nove sušilnice za koruzne klice, iz katerih delajo olje, in drobilce za koruzo. Naprave za lakiranje žice, ki so jo tudi izdelali v »Jedinstvu«, bodo omogočile osamosvojitve elektroindustrije v tej panogi proizvodov.

Gumijaste žoge, lutke in druge figure so bile do zdaj uvozni predmet. Po zaslugi Pavla Dragočevića in Kreše Kolakovića je tovarna gumijastih proizvodov »Iris« izdelala prve igrače iz gumijevine.

V inštitutu za znanstvena raziskavanja so uspešno izvedli klorizacijo kavčuka, iz katerega izdelujejo trde dele čevljev — kaplice in opetnice. Razen tega je uporaba kloriranega kavčuka široka v proizvodnji stalnih lakov, odpornih proti kislinam in solam. Z njimi pleskajo želatinske ladijske trupe, razne rezervoarje in tako dalje.

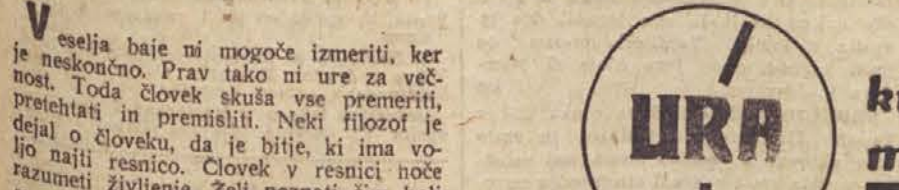
V gradbeni industriji so osvojili tri važne nove izdelke, s katerimi se bo graditev znatno pocenila. Za zidavo hiš in drugih objektov bodo lahko letos uporabljali novo drobnoluknjasto opeko, ki bolje čuva toploto ter je za okrog 20% lažja od stare. Za žganje in opeke porabijo okrog 20% manj premoga in čas za sušenje je za 10% krajši. Drug važen

nov izdelek, ki so ga osvojili v prvem četrtletju, je strešna opeka, ki zamenjuje les in ojačani beton v strešnih konstrukcijah. Strešna opeka je montažni del, ki ga vežemo z železnimi palicami in na robovih zalivamo s cementom, da bi dobili strešne grede, na katere se na eni in drugi strani nameščajo posebne plošče, prav tako nov izdelek gradbene industrije.

Prihodnje mesece bodo pričeli na Hrvatskem izdelovati več drugih novih predmetov. Iz tovarne »Jedinstvo« bomo dobili naprave za pridobivanje furfurola, razne stroje za mlekarstvo, naprave za proizvodnjo sladkorja, industrijo papirja itd. Delovni ljudje »Rade Končarja« grade velike generatorje do 30.000 ks, do 1. maja pa bodo napravili prototip pnevmatične sklopke, ki je nujno potrebna za obratovanje central z visoko napetostjo. V fotokemikah delajo zadnje prelekatve in montirajo naprave za proizvodnjo fotografskih plošč.

1122 ljudi je posadilo 72.312 sadik

Idrija, 17. aprila. — Kakor v ostalih okrajih, tako poteka tudi v idrijskem pogozdovnalna akcija prav dobro. Po prejšnjih poročilih so do 11. aprila na državnem sektorju posadili 28.262, v privatnem pa 44.050 sadik. Na skupni površini 16.95 ha je pri pogozdovanju sodelovalo 1122 oseb. V pretežni večini so sodelovali naši pionirji. Posebno se je izkazal pionirski odred iz Črnega vrha, ki je posadil 8000 sadik, in pionirski odred iz Ledine, ki je posadil okrog 8500 sadik. Na sestanku množičnih organizacij v Godovici je mladina objubila, da bo posadila še ne posajane sadike, ki so bile tja poslani. R. B.

ki meri milione let

Vesolja baje ni mogoče izmeriti, ker je neskončno. Prav tako ni ure za večnost. Toda človek skuša vse premeriti, pretehtati in premisliti. Neki filozof je dejal o človeku, da je bitje, ki ima voljo najti resnico. Človek v resnici noče razumeti življenje. Zeli poznati čim bolj svojo domovino, Zemljo. Prizadeva si spoznati naravne zakone. Toda ne le spoznati, temveč tudi podvreči. Kaj pa vemo o Zemlji? V primeri s tem, da ljudje še v Kopernikovih časih (Kopernik je živel od leta 1473—1543) niso vedeli in ne smeli vedeti za gibanje Zemlje okrog Sonca, smo napredovali brez primere. Zdalj tudi že preprosti človek ve, da Zemlja ni stara le nekaj tisoč let in da se rodovnik človeštva ne začinja z Adamom. Kako pa je mogoče meriti starost Zemlje? S kakšno uro naj merimo čas, ki ga je doslej že preživel naš planet?

VEDA, KI NAS UCI BRATI IZ NAJVEČJE KNJIGE

Tako bi smeli imenovati geologijo, vedo o zemlji, zakaj uči nas brati iz velikanske knjige, iz zemeljske skorje. Zemeljska skorja ali litosfera sestoji iz več plasti — to so listi »knjige«, ki je nastajala v milijonih letih. Starost posameznih zemeljskih plasti je zelo različna. Geologija je veda, ki se je začela razvijati šele v začetku 19. stoletja. Podobna veda se je prej imenovala geognostija; njeno področje je bilo še precej omejeno in ni še mogla prodrati globlje v skrivnosti zemeljske skorje. Danes je treba geologijo razumeti kot vedo o sestavi, graditvi in zgodovinskem razvoju zemeljske skorje, pa tudi o dogaja-

motor, ki poganja reke, prazni in polni morja hkrati, gladi in drobi gorovja itd., ne le, da je tudi vir življenja na Zemlji sploh. Drugi mogočni kipar, ki oblikuje zemeljsko skorjo, pa so notranje zemeljske sile, ki jih ne sprošča Sonce. To je delovanje ognjenikov in drugi geološki procesi, počasno, toda usodno ter daljnosežno gibanje, premikanje zemeljske skorje. Na nekaterih področjih se ta počasi dvigajo, druge pa spuščajo v primeri z morsko gladino. Tako se n. pr. spuščata dalmatinska obala, medtem ko se Apeninski polotok ob Jadranu dviga. Razen tega delujejo v zemeljski skorji še radioaktivne vrvine. Vse to dogajanje v zemeljski skorji pa ni le zanimivo; od tega, če vemo, kako Zemlja »živí« in »dihá«, kako se gubajo plasti njene skorje, kaj te plasti vsebujejo in kako se spreminjajo — je zelo odvisno življenje človeka. To je mogoče dokazati že s tem, da rudarska proizvodnja narašča od leta do leta in da je naloga geologov odkrivati in odkriti vse dosegljive zemeljske zaklade. Marsikje že tožijo, da se nekateri zemeljski zakladi naglo krčijo — vedno manj je nafte, premoga, bakra...

Leta 1939 je bila proizvodnja premoga 132krat večja kakor leta 1800. V 15 letih, od 1930—1945 je bila svetovna proizvodnja zlata večja kakor prej v 437 letih... Vedno več surovin potrebujemo in

dalje globlje je treba prodirati v zemeljsko skorjo. Medtem ko je človek v 12. in 13. stoletju uporabljal samo še 18 prvin, leta 1915 — 54, leta 1930 — 67, jih je leta 1944 že 71. To pa pomeni, da ima geolog, ne le kemik in drugi strokovnjaki, ki odločno vplivajo pri razvoju industrije — vedno več nalog.

... IN KAJ VEMO

Človek je priklenjen na površje Zemlje. Dvignil se je sicer že v zrak, zavzel je zrčno morje, kakor pravimo, vendar na splošno živi še le v eni razsežnosti. V primeri z debelino ozračja se človek ni mogel visoko povzpeti. Ni pa tudi mogel prodrati v večje zemeljske globine. »Rekordi« znašajo le dva do tri kilometre, kar je komaj 3—5 stotink odstotka zemeljskega polmera. Zemeljska skorja s kamnitimi plastmi je približno 1200 km debela. Ali bo kdaj mogoče prodrati tako globoko? Danes se to zdi popolnoma neverjetno. Toda to bi bil le del poti proti središču Zemlje. Prebiti bi se morali še skozi nadaljnjo tako imenovano vmesno plast med skorjo in zemeljskim jedrom; ta plast je 1700 km debela. Zemeljsko jedro, ki ga menda sestavljata nikelj in železo, ima torej polumer 3400 km.

Kako pa je človek dognal vse to? Zares, neposredno je mogoče raziskovati Zemljo le do majhnih globin. Dogajanja v zemeljski skorji — gubanja, dviganja in spuščanja, prelomi, delovanje ognjenikov, dalje izpiranje zemeljske površja — pa so odkrila očem raziskovalcev tudi globlje zemeljske plasti. Vendar je mogoče neposredno proučevati kamenine le do kakšnih 20 km. Ta globlina je le 0,3% dolžine zemeljskega polmera, tako

da ni čudno vprašanje: Kaj pa 97,7%? Na to vprašanje je morala odgovoriti geologija s proučevanjem posrednih podatkov. Ni razloga, da bi smeli v njene izsledke dvomiti. Na marsikatero vprašanje seveda ni mogoče odgovoriti z vso zanesljivostjo. Tako je mogoče samo ocenjevati, kakšna je temperatura »neljskega središča«. Prej so mislili, da bi morala v središču Zemlje vladati temperatura 200.000 stopinj. To se pravi, da bi bilo središče v plinastem, ne v tekočem in seveda ne v trdnem stanju. Iz proučevanja potresov pa so dognali, da je temperatura jedra le 4000—5000 stopinj.

SEDANJOST — KLJUČ ZA RAZUMEVANJE DAVNINE

Utemeljitelj moderne geologije James Hutton je zapisal v svojem znamenitem delu »Teorija Zemlje«, da je sedanja sestava našega planeta — razvaline staroga sveta. To pomeni, da so v davnini odigravali podobni procesi pri oblikovanju zemeljskega površja kakor danes. Iste sile v sedanosti podirajo gorovja kemično in mehanično, kakor so jih v davnini; drobce odnašajo v morje, kjer se sesedajo v plasti, ki so podobne starim zemeljskim plastem. Zato je mogoče nekdanje pojave na Zemlji pojasniti z znanimi naravnimi vzroki ter je sedanji ključ za razumevanje preteklosti. Zato je bilo mogoče s skrbnim proučevanjem zemeljskih plasti, okamenin in ostankov nekdanjega rastlinskega in živalskega življenja napisati zgodovino zemeljske skorje. Ta zgodovina je seveda zelo dolga in bilo ji je treba razdeliti na več razdobji, ki imajo svoje značilnosti.

(Nadaljevanje na 4. strani)

